

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

LAMENTACIONS D' UN REGIDOR

—Si un hom no ha de poguer armar tiberis ni fer de tant en tant un viatjet á Madrid á expensas de la Pubilla, ¿qué n' acabém de ser concejals? ¿Qué venim á ferhi al municipi?

Domingo Peco

INDUSTRIA LLANERA

Sant Joseph de la Montanya, á l' hora d' etjegar.

CRONICA

HA passat felisment la festa dels Peps, Pepitos, Pepets, Jephps, Japons, Pons, Jepis y demés contraccions y acomodaments ab que son designats els Josepchs, el nom sens disputa que abunda més á Catalunya. Per aixó diu l' adagi de la terra: «De Josepchs, Joans y ases n' hi han á totes las casas.»

Ab motiu de l' abundancia de Josepchs, la del 19 de mars es una de las festas anyals més característiques, y es molt natural que aixís succeheixi, dat que qui no la celebra per dret propi de batisme, se 'n gaudeix per aproximació, ó com si dignessim per relació de familia ó de amistat. Y se celebra com solen ferse aquestas cosas en els paisos catòlics: menjant y bevent, donant satisfacció ab preferencia al paladar y al ventrell.

La de Sant Josepch es la diada de las lleminaduras, en especial las que tenen per base la llet. Se 'n fa de llet un consúm inverosímil. Casi no 's concebeix com una sustancia qu' está tassada rigurosament per la potencia normal de las vacas y las cabras pugui allargar tant en un día determinat.

—Pero, home,—'m deya un confiter á qui li exposava 'ls meus duptes sobre 'l particular—que no sab que Sant Josepch fa miracles?

Y subrallava aquesta observació ab una rialleta maliciosa com volguent dir:—¿Quí s' apura per falta de llet haventhi midó y aygua?...

Els miracles de Sant Josepch, si fa no fa, deuen ser tots pel mateix istil, ó á lo menos aquells que s' aplican á la explotació del próxim.

La curiositat va portarme diumenje per primera vegada al gran establiment de negocis de caràcter místich terrenal, que pedra sobre pedra s' ha anat alsant en la falda de la montanya, part d' amunt de la Travessera de Dalt, de l' agregada vila de Gracia. No hi havia estat encare á despit de la fama de

que disfruta y de lo molt que ha fet parlar en aquests últims temps.

Un formiguer de gent de totes edats y condicions s' hi encaminava. Al peu del no molt ample carreró que s' hi enfila montanya amunt, en línea recta, s' hi veyan no poch carruatges luxosos, y á tot lo llarch del mateix una doble filera de pobres d' aspecte tan pintoresch com llastimós, alguns dels quals per la *pose* que adoptan, semblan escapats dels quadros de Ribera y Zurbarán. Sant Josepch de la Montanya obraria un gran miracle, que aplaudirían hasta 'ls anarquistas, si feya que 'ls pobres anessin en cotxe, y 'ls que van en cotxe haguessin de anar á peu. Una senzilla girada de la truya social.

Pero no es aquesta, á lo que sembla, la especialitat del Sant, ó dels que l' han prés per protector y advocat ó per marca de fàbrica de la seva empresa. Els richs de Barcelona son els que 'ls hi han proporcionat els medis pera construhir el sumptuós edifici, y sería ferlos traició utilisar la seva generositat en contra dels seus interessos. Per aquest motiu Sant Josepch de la Montanya es un sant eminentment individualista. No s' hi fica poch ni molt en els dolors colectius y 'l tenen completament sense cuidado las amarguras de la lluyta social, limitantse á entendre ab els que hi acuden, individualment, de un á un, y sempre per qüestions particulars.

Ab las caborias de la purria y de la bretolada no s' hi embolica. Si s' hi hagués embolicat de fixo que no tindria un establiment tan rich, tan suntuós, tan espléndit, montat ab tots els refinaments del modernisme... una de las millors torres d' aquells voltants.

Mossén Ignaci Verdós, l' antich jefe de la secció d' Ensanxe del Ajuntament, es l' autor de Sant Josepch de la Montanya. Ell l' ha creat y ell l' explota, ab el concurs de una comunitat de monjas que l' ajudan entusiasmadades en la seva empresa.

L' arquitectura del edifici es genuinament ensanxista: la manera de funcionar l' establiment es burocrática. Quan á Sant Josepch se li vol demanar al-

guna cosa precisa acudirhi per escrit, igual que al Ajuntament, sino per instancia registrada, per medi de carta. S' ha de gastar tinta y paper.

Ab tot aixó 's confirma la certesa de aquell adagi: «*Quien tuvo, retuvo...*» Oficinista siguié Mossén Ignaci y oficinista continúa sent encare.

La idea d' enviar cartes á sant Joseph, encare que á primera vista sembla original, no n' es pas gayre. Jo la tinch per una imitació de lo que succeheix en vigílias de Reys en els principals bazars de Barcelona. Las criaturas solen demanar per carta dirigida als magos lo que més ambicionan: un carril, un velocípedo, una pilota: aixís també han de ferho 'ls devots de sant Joseph, verdaderas criaturas en materia de pidolar: sols que molts d' ella li demanan un marit ó una esposa... y alguns que no 's paran en barras, no 's desdenyen d' implorar hasta els favors de una ingrata. Sant Joseph es molt bon home.

De tot aixó 'n va donant compte periódicament un butlletí que publica la casa, y qu' es un mostuari de cosas xocants. Segons com se mira resulta ser un periódich festiu y *graciós*, sense competencia possible. No en va 's publica á *Gracia*... y te tota la gracia de Deu y del seu pare putatiu.

..

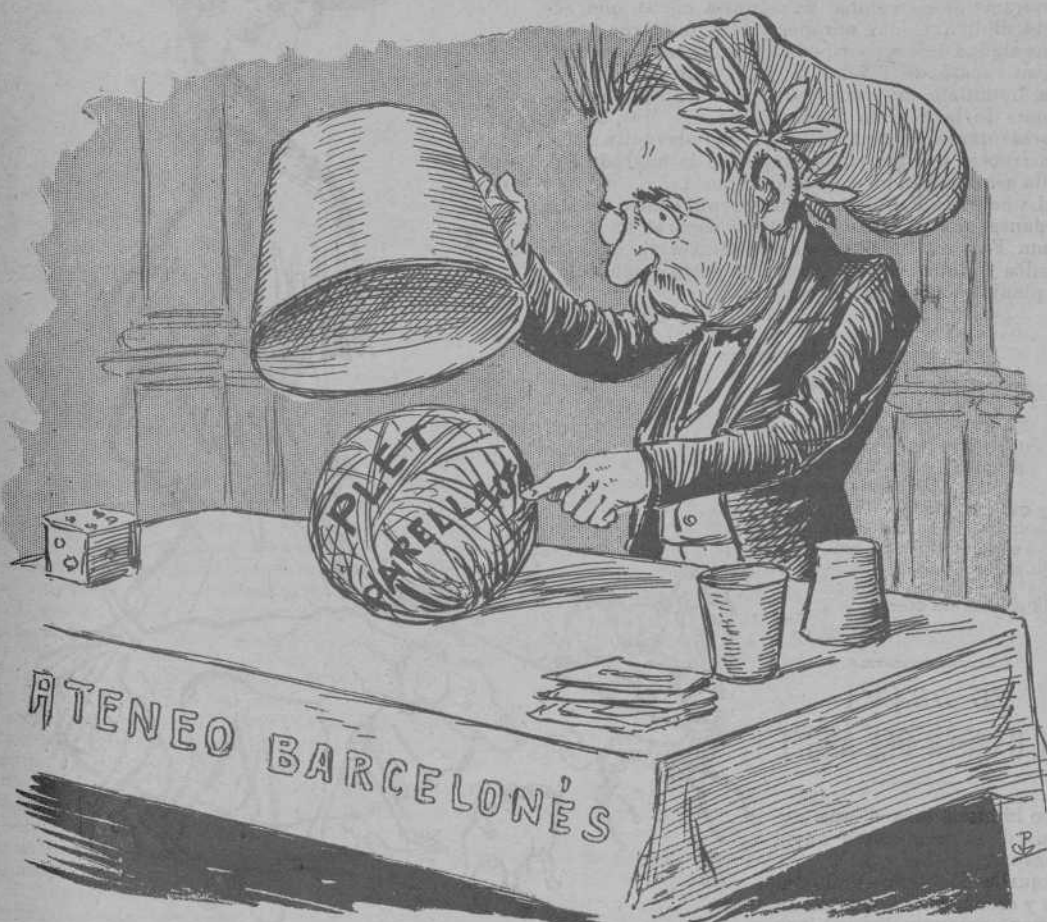
L' esperit d' imitació 's revela ademés en la con-

textura del edifici, que ofereix algunas reminiscencias de Lourdes. Hi ha un departament en la part baixa, que porta 'l nom de gruta no sent més que una especie de magatzém ab volta de canó tatxonada d' estrellas dauradas. Al fons el camaril, ab l' imatge del vell patriarca, posada de costat, com si estigués á punt de anarse'n. Alrededor de la imatge una aureola de bombetas eléctricas de distints colors. Al peu, en el recinte que 'n diríam presbiteri, s' hi troba una taula vitrina, en forma de incubadora, destinada á rebre las cartas que 's dirigeixen al sant.

La comitiva puja y baixa del camaril, y al retirar-se per darrera troba la gran botiga, dividida en dos departaments abont se ven quincalla mística y ciris. Afuixant la mosca es com millor se logran els favors del sant. Diumenje no se sentía allí altra música que 'l drinch de las monedas.

Damunt del magatzém s' hi aisa l' iglesia (lo mateix que á Lourdes) á la qual hi dona accés una doble escalinata. La iglesia es espayosa y está ostentosamente decorada. Ocupa el siti preferent del altar un altre sant Joseph rodejat també com el del magatzém, de una aureola de bombetas eléctricas. En l' exterior sobre 'l pinyó de la fatxada, s' hi ostenta un tercer sant Joseph de pedra, posat allí á sol y á serena. De manera que de sants Josephs n' hi ha

LA QUÈSTIO DEL ATENEO

¿Veuen aquesta bola? Donchs ara tot el mérit consisteix en ferla fonedissa.

tres, per falta de un. ¿Quin es el verdader? ¿Quin dels tres fa més miracles?

Perque l'imitació de Lourdes resulti més completa, a poca distància de la iglesia hi ha una construcció de tosca ab una font, que jo suposo que serà també miraculosa, encare que 'm consta qu' està alimentada ab aygua de Dos Rius, que ja casi es un miracle béurela impunement.

En una plasseleta, perfumada per las pestíferas emanacions de l' aygua de safreig que rega un' horta contigua, s' hi troban tres extranyes armatostas de ferro erissats de puntas. Semblan á primera vista instruments de tortura; pero si 'us informen, vos dirán que s' utilisan pera cremar las cartas, una vegada cada mes. Allí 's destrueixen las últimas esperansas dels créduls y dels bromistas. En el temps de las castanyas aquella especie de fogons podrian servir de torradoras. ¡Quína llástima que mossén Ignasi no hi hagi pensat! Lo bé que 's pagarian las castanyas de sant Joseph!...

La crema s' efectua ab acompanyament de una professó de antorxas, que també recorda la de Lourdes. Cada devot aguanta un ciri colocat dintre de una pantalla en forma de paperina.. y resulta aquell espectacle una especie de «jo te l' encendré» místich, molt original.

Desde l' terrat del santuari 's divisa un hermós panorama de Barcelona, de aquesta ciu' at, que, segons diuen es tan europea y tant moderna, y segons alguns dels seus aspectes, resulta tant africana, y tant encare de l' Edat mitja. Desde allí quedan com humiliats, mitj confosos en la calitja 'ls campanars de la Seu, de Santa Maria del Mar, del Pi representants de una religió vella, decrepita... La construcció del grandíes temple de la Sagrada Familia sembla una joguina descomposta...

¡La Sagrada Familiar!... Sant Joseph, cansat de las tardansas del Sr. Gaudí, se n' ha separat de la Sagrada Familia: se n' ha anat á Gracia ab mossén Verdós y allí en la montanya que porta l' seu nom, ha plantat botiga pel seu compte.

P. DEL O.

*
* *
L' esclat primaveral
fa germinar la terra,
l' ambient es perfumat,
la brisa porta essencias

y es la vegetació
hermosa y esplendenta;
no obstant al costat teu
jo hi goso més videta,
qu' ets tú, dona del cor,
la primavera eterna.

ESCOLAR

EL DRAMA DEL CARRER DEL ÀNGEL

No hi havia més: d' una manera ó d' un' altra, allí s' havia d' acabar.

Aquells dos lloros mal educats y escandalosos, que ni un moment paravan d' amohinar al vehinat ab els seus xisclés

aguts y las sevas cantarellas incoherents, tenían exasperat al senyor Ramón.

¿Qué s' havia figurat aquella poca solta de senyora? ¿Se creya potser que alló era país conquistat y que li bastaria la seva despreocupació pera burlarse de tots els estadants de la casa?

¡Ah, no! Estava en un error. ¡Bonich era ell pera aguantar impertinencias tan llargas y tan insolentment exercidas! Si á la senyora vehina li agradavan las bestias, que se 'n anés á viure á la montanya Pelada ó á la salzareda del Besós, ó, si tan s' empeñava en tenir animals dintre del pis, que criés cunills ó anechs muts, que no donan molestia.

¡Dos lloros á casa!... ¡Y quíns lloros!... No hi ha dentista de carrer ó orador parlamentari que xerri més y ab més poca solta que aquell parell de mals bitxos. Quan no cantavan, xiulavan; quan no xiulavan, imitavan la serra, el soroll de las frontissas, la greasca del esmolet... ¡Mala glassada pognés estobar los!..

ESCLAT PRIMAVERAL

Decididament... ¡Té més sort la "Linda" que jo!

UN NEN PRECOS

—¡Quina afició té aquest xicotet a la varal... Ab el temps serà arcalde "mayor", presidirà banquetes de gala... y hasta potser collocarà primeras pedras.

Y á fe que la vehina no 's podia pas queixar de la seva exquisida prudència. Un remat de vegades li havia dit:—Senyora, hauria de procurar evitar aquestes desagradables serenatas; senyora, ha de pensar que 'ls vehins de aquesta casa son gent de pau; senyora, ha de considerar que 'l món es de tots y nó únicament dels lloros bullangueros...

Lo mateix que si ho dignés á la paret. No hi havia manera de desmontarla del seu argument Aquiles:

—Soch á casa meva y si faig lo que millor m'acomoda. Si 'ls lloros el molestan, tapis las orellas, que 'l cotó fluiu no ya pas tan car.

¿S' ha vist descaro? Y aixó ja feya dos mesos que durava... ¡Dos mesos condemnat á lloro continuu, per partida doble!...

Pero aquell día estava ferm y resoltament decidit. Veuria per última vegada á la vehina, li diria sense embuts que ja estava tip de tan lloro y de tanta xarramenta, y si ella, á pesar de las sevas rahons, s' emperrava en no cedir, llavoras...

El senyor Ramón sortí del pis, creuhá el replá y trucá á la porta del frente.

—¡Pam pam!...

—¿Qui hi ha?

—Un servidor. Venia...

La vehina no va d'ixarlo continuar.

—Si, ja ho sé: la historia dels lloros.

—Sí, senyora: una historia, que 'm sembla que ja es hora de que s' hi posi l' últim capítul.

—Sento molt haver de dirli que 's causa en vá. Aquests dos animalets son la meva única alegría...

—Y 'l meu únich torment.

—Es qüestió de gustos. ¿A vosté no li agradan? A mí sí. Y com que soch á casa meva...

—Jo també hi soch.

—¿Qui i diu lo contrari?

—Pero vosté 'm molesta y jo no.

—S' equivoca. Sí que 'm molesta, ¡y molt!

—¿Jo?

—Sí, senyor. ¿Que 's creu que 'm donan gayre gust aquestas continuas queixas contra 'ls meus pobres lloros?

—Es que jo tinch rahó...

—¿Qué sab vosté? Al món tothom se pensa tenirne.

—¿Es á dir que 's nega terminantment á restablir la pau d' aquesta casa, avans de venirhi á viure vosté tan quieta y tan tranquila?

—Me nego á tot lo que sigui mortificar als meus dos estimats animalets.

—Está molt bé. ¿Vosté vol guerra? ¡Guerra tindrà!... Vaig á pendre immediatament las meas providencias.

Furiós, vermell com un bitxo, el senyor Ramón va dirigir-se al carrer y s' encarà ab el municipal de punt que casualment prenía el sol á quatre passos de la seva porta.

—Senyor guardia.

—Diga V.

—¿Veü aquesta escala? Donchs jo visch al tercer pis, y li participo que si vosté ó l' autoritat competent no hi posan remey... no 'm quedarà més recurs que mudarme.

—¿Qué le sucede?

—Que hi ha uns lloros que no paran may de sentir-se.

—¡Hombre!... ¿Y de quién son esos lloros?

—D' una senyora que viu á l' habitació del meu replá, porta segona.

NOTICIAS DE LA GUERRA

—¿Ha vist els russos, quina gent mes llesta?
—¿Cóm?
—Vull dir ¡quina manera de correl...

—¿Hace mucho tiempo que sucede eso?

—Més de dos mesos.

—¡Córcholis!... Está bien. Déjelo V. para mí. Ya veremos de poner en claro el asunto.

—¿De manera que...

—Vaya V. tranquilo.

Aquell mateix vespre, entre 'ls partes que 'ls municipals donan diariament als seus jefes, n' hi havia un que deya aixís:

«Un vecino de la calle del Angel ha denunciado al guardia de punto que en la habitación contigua á la suya se oyen sin interrupción desde hace dos meses los lloros de una señora que indudablemente es objeto de alguna violencia.»

Y l' endemà, en tots els diaris locals apareixia aquesta espelusnant gacetilla:

«¿OTRA SECUESTRADA? — Ayer, en virtud de las revelaciones de un vecino, hizose público que en una reducida habitación de la calle del Angel se está sometiendo á odiosa tortura desde hace dos meses á una infeliz señora que se pasa el día y la noche llorando.

«Parece que la clave de esta siniestra tragedia es una cuantiosa fortuna, — diez millones, según dicen — que algunos parientes de la desgraciada víctima tratan de apropiarse valiéndose de la violencia y el terror.

«Mañana seremos más explícitos.»

¡Tot per culpa de dos lloros mal educats y escandalosos!

A. MARCH

A UN LLACÓS

Repenjat en una roca
ampla, de fullas macás,
no vius gens anyoradís
del sol, que casi no 't toca.

Omplert tot de punxas finas,
ben capsadet, ben rodó,
mitj semblas un erissó,
mitj semblas toya d' espinas.

Al bell mitj del ull destacas
una pinya aponcellada
que quedarà transformada
en floretas grogas, macas.

Al mirarte atent, abstrèt,
vés qu' es estrany, desseguida
me sembla veure una dida
per lo qu' estás plé de llet.

Y si al véuret vegetá
ab la má compadescut
amoixarte se m' acut,
m' embrutas tota la má.

J. COSTA POMÉS

Daltabaix

¿Han vist quina saragata?

Mensatges per aquí, funcions de gala per allà, cabassos de coronas, carretadas de targetas, el Govern tirantse al carrer, la Lley momentáneament suspesa, músicas, viscas, aplausos, telegramas, manifestacions populars...

Poch podía pensarse el snech Nobel, al instituir el seu premi, el barullo que ab tan plausible motiu s' havia de armar un día á Espanya.

Fa dugas senmanas que no se sent parlar de res més que del Echegaray y 'l *Gran galeoto*...

¡Y lo que durará, segurament, una vegada pres l'impuls!

Jo ja espero veure sortir dintre de poch *Anís Echegaray*, *Polvos dentífrics Echegaray*, *Corbates Echegaray*, *Paper de fumar Echegaray* y una infinitat més de objectes Echegaray, que 'ns deixarán echegarayisats per una llarga temporada.

Ja té rahó aquell antich ditxo catalá: «El qui no está avesat á anar á la Seu, á las escalas s'ajonolla.»

¿Qué ha passat aquí, en resúm, pera treure tan estrepitosament las cosas de pollaguera?

Que 'l Comité encarregat d'adjudicar la part del premi Nobel destinada á la literatura, després de pesar els mérits de tots els candidats, ha cregut qu'era just y equitatiu otorgarlo al autor de *O locura ó santidad* y *En el puño de la espada*. Res més.

S'explica perfectament que la distinció hagi aflagat al respectable don Joseph, que las corporacions literarias hajan corregut á felicitarlo, que la premsa li hagi consagrat una bona part de sas columnas; pero 'm sembla que ni 'l cas exigia més, ni 'ls apuros qu'estém passant ab motiu de la enfermetat de la pesseta 'ns aconsellavan que 'ns apartessim d'aquests prudents límits.

¡Y si 'ns n'hem apartat, per la gracia de Deul...

En el ram de solemnitate, ja he perdut el compte de las que al ilustre dramaturg he vist dedicadas.

Y en el rengló de creus...

El ministre de la Guerra li ha concedit la del Mérit militar.

El de Marina, la del Mérit naval.

El d'Hisenda, la del Mérit financier...

No més li faltava que 'l de Gracia y Justicia li dongués la del Mérit religiós y 'l arquebisbe de Toledo se comprometés á canonisar-lo á son degut temps, pera que 'l andalusada hagués resultat compta.

De punta se 'm posan els cabells al pensar lo que en veu baixa haurán dit las nacions que passen per civilizadas, al contemplar la greca que ab la concessió del ditxós premi hem cregut indispensable armar.

Perque hi ha que tenir en compte que 'l senyor Echegaray no es al món el primer, ni 'l segón, ni 'l tercer que obté aquesta distinció extraordinaria.

Desde l'any 1896, fetxa de la fundació del premi Nobel, fins avuy, calculin si n'hi haurá hagut de literats y sabis de tota especie que s'haurán trobat en el mateix cas qu'ell.

L'han alcanstat francesos, alemanys, noruechs... y no sé que ni á Noruega, ni á Alemania, ni á Fransa ni en lloch s'hajin entusiasmats de la infantil manera que ho hem fet nosaltres, convertint lo que no passa de ser un títol molt honrós en un aconteixement poch menos que sobrenatural.

Pero... es alló, per alguna cosa som á Espanya, terra de poetas y somia-truytas.

Lo curios es que ja hi ha periódich que diu que 'l triunfo del Echegaray ens renta de las passadas culpas, ens obra 'l camí de la regeneració y 'ns torna á fer entrar d'un salt en el concert de las nacions civilizadas...

¡Santa ignocencial!
¡Quite, quite V. jierrol...

MATÍAS BONAFÉ

LAS OBRAS CORPORALS

III — VESTIR AL DESPULLAT

Estimats fills; volguts germans; pobres y ríchs, petits y grans; els bons minyóns que practiquen las obras bonas que sabeu:

Féu atenció á 'l que us vaig á dir; qu' es mes vritat que 'l verb diví. De tota l'obra corporal la mes sensata y genial es la que diu tireu un vel al que vá nú de pèl á pèl.

Pero, aixó sí, quan fá caló si m' heu de creure, lo milló

es invertir tot lo prescrit y despullá al que va vestit.

Déu aconsella al potentat que fassi un traje al despullat,

sense fer cas de la mullé que no interpreti aixó ben bé;

donchs ja sabrán alguns marits ilo molt que costan els vestits!

la qüestió es cubrir aviat l'apariencia... y el pecat.

Mes, entenguéu que per cubrir,

la Mare Iglesia no vol dir fer lo que fan alguns vellots

d' aquests que tenen tanta fogots y empaytan sempre á n' els infants

ab certs intents no gayre sants.

¡Ah, sí imiteu el procedir d' aquest vell sátiro modern,

ab sentiment vos ho baig de dir, caureu de potas al Infern...

ó us portarán el millor di

á l' Arcaldía ó al Govern!

FRA NOI

LLIBRES

LA HUMILDE VERDAD. Novela de G. MARTÍNEZ SIERRA.— Es un' altra de las que sigueren distingidas en el Certámen de la *Biblioteca de Novelistas del Siglo XX*, mereixent que 'l Jurat la recomenés en segón lloch. Encare que altres li passaren davant, no 's pot dir que quedés endarrerida, essent en tots conceptes ben digna de veure la llum pública.

Ter deix l' obra del Sr. Martínez Sierra á presentar el contrast que ofereix la vida de un poble de la provincia de León y Madrid, y aquest contrast se determina ab las pretensions d' un aspirant á cacich, quals ilusions desvaix la brutal realitat.

L' ambient de la novela es el de la nostra Espanya decadent y empantanegada en la rutina, vista per un esperit observador y un artista que pinta ab vigor y riquesa de tochs, no sols els aspectes de la vida, sino també 'ls quadros de la naturalesa.

En resúm: un llibre en tots conceptes apreciable.

EL DESTINO DEL HOMBRE, por JOHN FISKE.— Traducido de la 25ª edición inglesa y prologado por F. de l. Río Urruti.— El número d' edicions que ha aicansat á Inglaterra explica la importancia d' aquesta conferéncia, en la qual son autor toca en un número reduhit de páginas el procés de la evolució humana orgánica y psíquica. Fiske es un darwinista convensut qu' en sas lucubraciones paga tribut al método experimental. No obstant, al tractar de la persistencia de la vida humana després de la mort, á falta de la evidencia científica, apela á las probabilitats morals, y s' inclina á la afirmativa, creyent en la realitat de una vida més enllá de la tomba. Aquesta tendencia es sens disputa una de las originalitats més singulars del estudi de Fiske.

MAURA RESIDENCIADO. *Apuntes sobre el político de moda,* por J. JUST LLORET.— El famós governant de las arrogancias surt molt mal parat de las mans del autor de aquest folletó que s' complau assotantlo ab el mànec de la ploma y esgratinyantlo ab la punta Treball de batalla, escrit en prosa periodística, conseqüeix plenament l' objecte que son autor s' ha proposat, que no es altre que posar en ridícul á la gran patim mallorquina.

CRÓNICA DE LA FIESTA DEL ÁRBOL EN ESPAÑA. Año 1904.— El distingit enginyer de monts Sr. Puig y Valls, iniciador d' aquesta festa en el nostre país, está en camí de veure coronats sos patròtics esforços per l' éxit més complet. Se contan ja en bon número las poblacions no sols de Catalunya sino del resto d' Espanya, en las quals la plantació d' arbres pels noys de las escuelas ha posat l' arrel de una costum que no será may prou alabada, per lo molt que contribueix á imbuir en el cor dels infants l' amor á las especies arbóreas, que tant contribueixen al equilibri atmosféric y tan grans beneficis poden reportar al nostre país, fins avuy, en aquest punt, tan sumament descuidat.

La *Crónica* dona compte de las principals festas celebradas en distints punts, durant l' any que acaba de transcorre, y d' algunas d' ellas publica bonicas reproduccions fotogríficas. Es, per consegüent, además d' una execució ris de lo realitat, un impuls de sana y activa propaganda, destinada á desvetllar als que encare están dormits.

RATA SABIA

LA DONA

Tots dihém mal de la dona
quan entre homes parlem d' ella,
essent la cosa més bella
que s' ha creat, la méi bufona;
y de tant com s' enrabona
no 's troba un mot que l' aboni,
puig parlant del matrimoni,
si hi ha algún casat al rotlló,
diu qu' es surtida del motllo
en que van fer al dimoni.

No ténu pas tanta rabó
al parlar d' eixa manera,
que la dona, no es cap fera
ó així al menys m' ho penso jo,
y si en més d' una ocasió
molt ens fan quietejar
siga ó no pera probar
hont arriba 'l seu marit,
En tal cas, molts cops ho han dit:
'Home, no val á badar.'

Per' aixó opino al contrari
del que diuen de la dona,
sent tot lo que s' enrahona
un judici temerari.
Jo, la vritat, partidari
acérrim de las famellas,
donaria las orellas
tan sols per son dols somriure
y si tinch ganas de viure
es per viure sempre entre ellas.

SAMUEL GRAN É IRURUETA

PRINCIPAL

Ab dos obras novas va presentarse novament al públich la companyia de la Tubau.

Una d' ellas titulada *La Oisoña*, original del Sr. Linares Rivas Astray, te dos actes ben aprofitats. Encare que l' autor no logra del tot sustreure's á la costum de parlar per boca dels seus personatjes, especialment quan troba ocasió de satirisar, s' ha de reconéixer que no ho fa tant com en altres obras que li coneixém. Per tal motiu, els personatjes li surten més ben dibuixats, y 's troban sempre més dintre del assumpto.

Y sense que l' assumpto sigui del tot nou, s' ha de confessar qu' está desarroilat ab molta trassa, oferintse en el decurs de l' acció algunas escenas verament magistrals.

Donaren molt relleu á la interpretació las Sras. Blanco y Carbone, la Sra. Estrada y 'ls Srs. Mendiguchis, Llano y Amato, á tots els quals el públich recompensá ab els seus aplausos.

El diálech *Mañana de sol*, dels germans Álvarez Quintero, está basat en una de las més populars doloras de Campoamor.

En una acció senzilla hi está tancat el drama humá dels estragos que 'l temps ocasiona. Un vell y una vella se troban en un banch de passeig prenent el sol: comensan renyint y refunfunyant y acaban retrayent records de la joventut, trobantse en que s' havian galantejat. Mes já qué vindria donaree á conéixer estant ja tan lluny de aquella época venturosa? Els dos s' ho callan, donantse cita pera l' endemá, no sense proferir els famosos versos de la Dolora:

— ¡Santo Dios, y éste es aquél!
— ¡Dios mío, y esta es aquella!

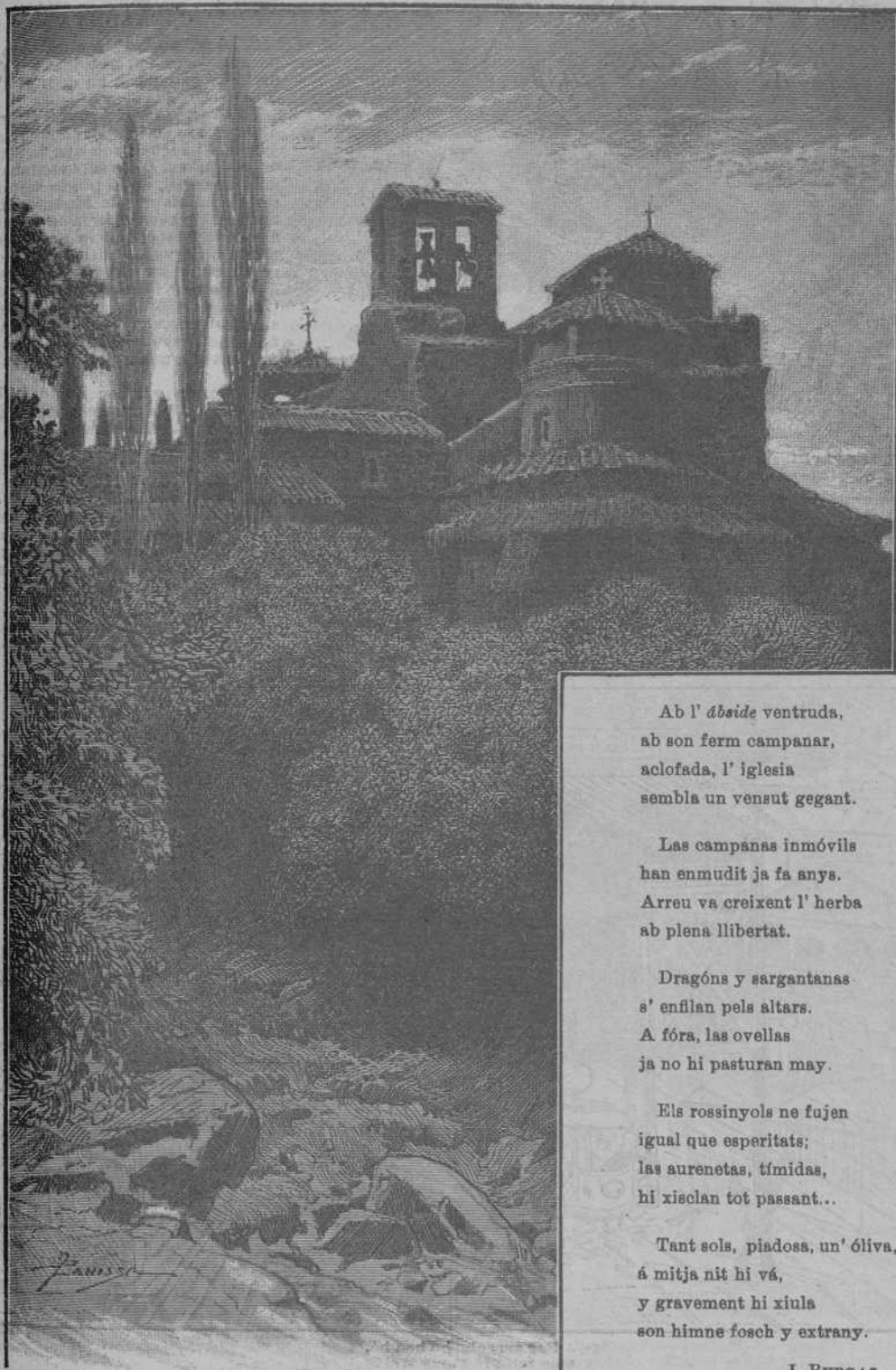
Els germans Quintero han fet en aquesta obreta maravallas de finura, de sentiment y de gracia. El diálech es tot ell una flligrana primorosissima. Tingué dos intérpretes intaxables en la Sra. Estrada y 'l Sr. Mendiguchis, que sapigueren matisarlo á la perfecció.

Cal fer cas omís de la funció del diumenge en honor d' Echegaray, qual apoteosis apenas ha trobat eco á Barcelona, ahont en els bons temps d' en Vico y en Calvo tant havia fanatizat l' autor de tantas obras efectistas y espatllador de tantas gargamellas.

En García Ortega representá ab molta discreció el drama *El Estigma*, y la Tubau estrená una obreta sense gran trascendencia, titulada: *Iris de pas*.

Y no hi hagué més.

L' IGLESIA VELLA

Ab l' *àbside* ventruda,
 ab son ferm campanar,
 aclofada, l' *iglesia*
 sembla un vensut gegant.

Las campanas inmòvils
 han enmudit ja fa anys.
 Arreu va creixent l' herba
 ab plena llibertat.

Dragóns y sargantanas
 s' enflan pels altars.
 A fóra, las ovellas
 ja no hi pasturan may.

Els rossinyols ne fujen
 igual que esperitats;
 las aurenetas, tímidas,
 hi xisclan tot passant..

Tant sols, piadosos, un' óliva,
 á mitja nit hi vá,
 y gravement hi xiula
 son himne foach y extrany.

J. BURGAS

EX-VOTO

En Prat de la Riba portant à la Bonanova las dugas carbassas que l' han privat d' ofegarse en las passadas eleccions.

NOVETATS

El trueno gordo es una parodia de *La Tempestad*, empedrada d' alusions políticas relativas à la época del goberñ d' en Maura.

A Madrid l' obra va meréixer els honors de la persecució. El tró gros retrunyia en las esferas gubernamentals.

Pero avuy, desaparecent el torna, veus mauritá, extingit el principal efecte del tró gros.

Bé diu l' adagi: «Cada cosa al seu temps.»

CATALUNYA

El túnel, ab tot y ser un' obra de poca importancia, ha tingut qu' s' ha decidit à parodiarla ab el títul d' *El tunela*.

Y á fé que no ha fet gayres esforços d' ingeni. L' acció en las dos obras es exactament igual; sols que 'ls personatges qu' en *El túnel* son treballadors de carril, en *El tunela* resultan ser escombriayres de Madrid. No es tan gran la seva diferencia en punt à categoria social pera arribarse à produhir aquellas dislocacions que acostuman à ser el secret de las parodias. Fora de la substitució d' un tren per un carro de las escombrarías, y algunas xavacanadas una mica agafadas pels cabells, *El tunela* no es altra cosa que una imitació servil d' *El túnel*.

La gracia y 'l bon humor hi brillan per la seva ausencia. El públich bondados la deixa passar.

GRANVÍA

La nit del debut, la companyia del Sr. Camacho no estava en condicions d' ensaigs excessius y de un treball abrumador, la majoria dels artistes estaban afónicos. No obstant se 'ns figurá que 's distingian per damunt dels seus companys la Srs. Alvarez, artista de alé, que sab lo que 's fá y 'l director de la companyia.

¡POBRE PARALELO!

Per arreglarho ben bé, sols falta fé algun teatro al mitj mateix del carré.

L'obra qu'estrenaren se titula *La vara de Alcalde*, original del periodista Sr. Melantuche y del mestre Barre. A Madrid obtingué un gran éxit y no es inferior el que ha alcançat á Barcelona.

Se tracta de la condensació de un melodrama, resolt ab gran brío en las últimas escenas, y desarrollat ab notable vigor y molta abundancia de notas cómicas. L'autor ens transporta á un poble de la montanya aragonesa enardit per las passións polítiques, quals odís trascendeixen á la vida tota. El fill de un rival del alcalde no sola deixa d'estimar á la filla de aquest, sino que arriba fins á la villania de comprometre-la, llansant devant de tothom als peus de la noya, la clau de casa seva que aquesta en la ceguera del seu enamorament li havia confiat. Un germà de la fadrina ofesa fereix de mort al ofensor. Y l'alcalde, aturrullat y desesperat, no trobant la manera de fer justicia en sos propis fills, romp la vara en dos trossos.

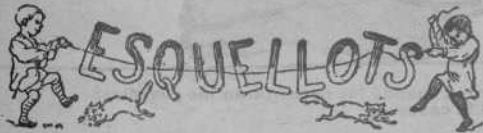
Certas escenas, algun tant grotescas, (la de reunió del comité y la de las eleccións entre altres) potser degut á que 'ls actors las carregan massa, son una mala preparació per arribar al final, ahont l'alcalde adquireix una tensió dramática extraordinaria. Aquest es un dels defectes que trobem en l'obra, y del qual el públich apenas ne fá esment, avassallat per l'impressió que li produheix.

Y la veritat es que tota ella resulta moguda, viva, vibrant y extraordinariament pintoresca. Moltes de aquelles escenas son trossos de la vida aragonesa portats al teatro per un autor que la sent y sab ferla sentir.

La música resulta superior. La major part d'ella inspirada en cants y melodías populars de aquella terra, está perfectament encaixada en l'acció. Un intermedí que serveix de preludi á una característica alborada, un gran duo de tiple y baritone qu'ell sol basta pera fer la fama d'un compositor, la jota dels caragols, la melopea de las eleccións plena de rasgos de bon humor y una jota arrebatadora, ballada per una parella d'indígenes de lo més castís, constitueixen una serie de peçass de verdader mérit, que s'imposan com á fruyts sans del talent en maridatge ab la conciencia d'un artista.

Illástima d'obra que no hsga sigut posada ab més seguretat per part d'alguns actors, y sobre tot ab major esmero y propietat en lo que stany á la escenografía!

N. N. N.

Encare *La Perdiu* treu comptes ab els dits del resultat de las últimas eleccións. Sembla mentida. Hauria de posarse la má en la part del cos que li ha de fer més mal: á las costellas, á las ancas, allá ahont la pallissa hi va caure més forta... Donchs res de aixó: necessita 'ls dits pera comptar: fa 'l cor fort y compta... y com á conseqüencia dels seus càlculs se las promet molt felissas pera las eleccións que han de venir.

Perque per *La Perdiu* es una gran cosa portar tres tristos diputats al Palau de Sant Jordi, entre 'l gran número dels que presentava... y encare l'un tret per minoria, un altre á coll y bé de un carlí, y 'l tercer de brasset ab els caciquistas y aprofitant la mar de tupinadas.

En aquest punt *La Perdiu* s'ha tornat gallina. Y ja se sab: las gallinas menján de tot.

També D. Teodoro hi diu la seva desde l'*Avi Brusi*:

«El *Diario de Barcelona* cumplió con su deber aconsejando á los electores que fueran á votar; pero estos no creyeron conveniente interrumpir su costumbre de abstenerse.»

De manera que ja s'ha acabat la influencia del *Avi Brusi*. Hi hagué un temps que la majoria dels

seus subscriptors li pagavan las tres pessetas mensuals perque l'*Avi Brusi* pensés per ells. Lo que deya era l'Evangeli. Ara 'ls diu que vagin á votar y no 's mouhen de casa.

Com hi ha mon, si jo 'm trobés al seu puesto me la pagarian.

AL PALAU DE BELLAS ARTS

—¡Alto los cuadros!... La Junta suspende tot moviment, mientras no arregle el hervido que ahora tiene pendent.

UN CASAMENT A LA MERCÉ

—Guardias ahora!... ¿Has visto tú?... ¿Sabes de verdad cuándo los necesitarán los guardias?
—Dentro de medio año, cuando se tiren los platos á la cabeza...
—¡Chusta la fusta!

Ja que 's negan á obehir, els donaria de baixa en las llistas de suscriptors, y á veure sense *Brusi* com se las compondrian pera pendre 'l xocolate.

Dirían que sense suscriptors hauria de plegar ¿no es aixó? Donchs plegaria... y á lo menos moriria ab honra.

¿Y donchs, senyors de las classes neutras: qui mana á ca'n Ribot?

Epissodi de l' última campanya electoral.

En un poble rural del districte de Santa Coloma de Farnés se celebra un *meeting* catalanista.

El presideix un pagés... Un pagés autèntich dels qu' encare usan barretina. Els companys de causa 'l contemplan embabiecats. Aquell home sí qu' es un catalá castís.

Després de haver fet us de la paraula tots els oradors, l' incitan á que parli. El pagés s' excusa alegant que no 'n sab.

—No hi fa res—li diuhen insistint—limitis á tancar el *meeting*.

El pagés per fi s' aixeca, 's penja la barretina á la espatlla, y quan tothom esperava sentir sortidas dels seus llabis algunas paraulas que tinguessin tot l' ayre del terror, diu ab accent acatalanat:

—Sañores: s' ha acabadu la funsió!
Rigurosament autèntich.

¡Tan tranquil que descansava á la catedral de Valencia!... No sé perque li havian de remoure 'ls ossos y trasladarlo á la catedral de Palma!

Ja compendrán á qui 'm refereixo: al desventurat D. Jaume III, l' últim rebrot de la dinastia mallorquina.

¡Y encare si al remoureli 'ls ossos els hi hagues sin trobat tots!..

Pero, res de aixó: n' hi faltavan una bona part... y especialment el crani, lo qual no té res d' extrany; ja que retut en el camp de batalla, un àimogáver de D. Pere del Punyalel el va escapar.

Vels'hi aquí un rey que va perdre 'l cap... No té, donchs, res d' extrany que avny, després de tants sigles de aquella trágica aventura, no hi siga tot.

Rebo pel correu las següents ratillas:

«En el número 57 del *Diari* que compta més de un sigle d' existencia s' hi llegia un telegrama destinat sens dupte á fer *pendant* ab aquella famosa *gacitilla* de «afortunadamente los coches eran de tercera...»

«Parlant del naufragi del vapor espanyol *Villalegre*, diu textualment:

«Han desaparecido 12 personas y se han salvado 13 marineros.»

«Ara comprench perquè la vella no 's volia morir may... Per sapiguern sempre de novas.

«Fins aquí jo 'm creya que 'ls mariners eran tan personas com puguin serho 'ls *escribidors* de certs *Diaris*; mes dech confessar la meva ignorancia davant de lo que diu el porta-veus de las classes directoras.

«Ara m' explico que la major part de aquestas signin tan... *enlustradas*.»

L' *Ateneo barcelonés* està passant en l' actualitat una gran crisis.

Inmediatament després de haverse'n apoderat els companys de causa foren reformatos de tal manera 'ls Estatuts que no quedá medi de contradirlos, ni de ferlos hi la més mínima observació. El dret que te naturalment tot soci d' exposar en sessió pública la seva manera de pensar, quedá de fet anulat, implantantse l' excludivisme més absolut. Res de Juntas generals, y res tampoch de Juntas de secció. Qui mana, mana, y ¡a callar tothom!

Però 'ls que aixís procedían contraguern certs compromisos, que no podían assumir sense l' autorisació expressa de l' Associació reunida en Junta general.

Un d' ells: la gestió pera la compra de una finca. Un altre: l' entaulament de un plet contra 'l venedor, per suposat incumpliment del contracte; plet que fou fallat en primera instancia ab imposició de costas als demandants.

Avuy se tracta de cubrir la responsabilitat concreta per aquells senyors sometent á l' aprobació del *Ateneo* una projectada transacció, gravada ab una cantitat sobre la que s' havia fixat al concertarse la compra-venta. Si 'l projecte s' aproba 's transigirá 'l plet; pero l' *Ateneo* haurá de resignarse á pagar els plats trencats pels senyors de la Junta autors del capdell. Si no s' aproba, continuará 'l plet y es difícil preveure quinas serán al cap-de-vall las conseqüencias.

De manera que l' *Ateneo* ha perdut de fet la llibertat que havia de reservárseli, de decidirse bonament en pro ó en contra de l' adquisició de la finca, segons entengués que podia convenirli. Per culpa d' administradors desatentats que s' han excedit en las sevas atribucions, se li imposa una operació que li pot ser ruïnosa y funesta. Molt será de sentir que la tal imposició se li fassi en nom del catalanisme.

La crisis del *Ateneo* pot pendre y pendrá, sens dupte un rumbo desastrós, si no 's procura á tota costa la concordia y la bona armonía entre tots els amants de la corporació.

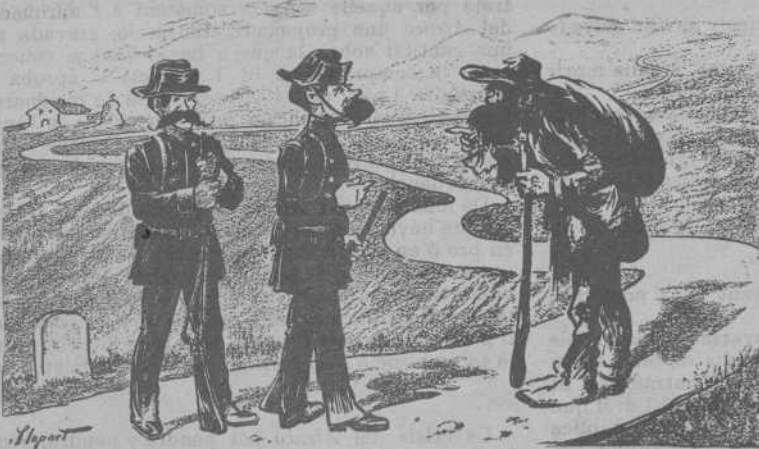
Si un mal entés excludivisme l' ha portada en l' estat perillós en que avuy se troba, d' ell pot tréurela la restitució íntegra y lleal de las condicions amplias y exémpas de tot afany de proselitisme y caudillatje en consonancia ab las quals va ser creat l' *Ateneo*. S' ha de renunciar á tota mena de partit. Al *Ateneo* han de trobars hi bé las personas de todas las opinions y tendencias, envoltas en una atmósfera de tolerancia y de cultura. Per aixó sigué creat, y aquesta fou sempre la seva tradició, fins el día en que uns mal-aconsellats tractaren de conquerirlo,

REMEY INFALIBLE

—No us hi amohinen, Sidro, ab la falta d' aygua. Els del Institut de Sant Isidro aném á fer pregarias, y ja veureu quina pluja mes maca cau desseguida...

A MITJA CARRETERA

- ¿Qué trae V. aquí?
 —Aigua naf.
 —¿Cómo se llama V.?
 —Calaf.
 —¿A dónde va V.?
 —A Margalef.
 —Naf, Margalef, Calaf... (Apart) ¿Será un nihilista ruso ese tio?

ab l' afany de convertirlo en un nou baluart de las sevas campanyas políticas.

Pero aquest baluart avuy se 'ls desmorona, y acabarán de arruinarlo, sino s' atenen á la máxima evangélica de donar á Deu lo qu' es de Deu y al Ateneo lo qu' es del Ateneo.

Si aixís no ho fan morir de mala mort en las sevas mans pecadoras l' obra de dos ó tres generacions de intellectuals barcelonins.

L' Institut agrícola catalá de sant Isidro, á posta del seu president D. Ignasi Girona, ha acordat dirigir-se á tots els prelats de Catalunya, en súplica de que 's celebren rogativas per impetrar del Cel el benefici de la pluja.

El Sr. Girona posseheix el títol d' enginyer agrónom.

¿Es que quan va cursar la carrera l' hi ensenyá algun catedrático l' influencia de las rogativas sobre la seca?

Y si aquest es el medi més expedit pera regar las terras ¿per qué gastarse 'ls diners construhint canals, pantanos y minas? ¿Cóm es que 'l mateix senyor Girona en lloch d' aprofitar las ayguas de riu en las sevas fincas de la provincia de Lleyda, no emplea ab preferencia las benediccions de qualsevol prelat?

Y ara sápigán que 'l Sr. Girona (D. Ignasi) es un dels companys de causa més fermes y decidits.

Un dels que á escoltar lo que diuhen, més se preocupan per l' europeisació de la nostra estimada Catalunya.

—Quí canta son mal espanta
 d' un díxo y no es vritat,
 puig sí algunas voltas canto
 me sol venír mal de cap.

—Sí un día surtís la moda
 de casar's per un quant temps,
 el jovent de avuy al día
 l' aprobaría al moment.

—Per mi vares deixá á un
 [altre]
 per una altre 't vaix deixar;
 y aquella 'm va deixar á mí
 pel primer que't va estimar.

—La dona soltera suma,
 quant s' enamora ja resta;
 multiplica un cop casada
 y quant parteix ja está llesta,

—Las donas ab la moneda
 molt sé semblan; cosa rara
 sencera, tothom la vol
 pero no si es foradada.

—¿Sabéu lo que significa
 dir sí, al davant del altar,
 y el capellá luego absóldrel's?
 Pues... podeu dormir plegats.

—Ets talment un serafí,
 ets rica porque ets pubilla,
 ets amable, ets bona noya,
 y ets mes bruta que una guilla.

SISKET D. PAILA

Un pare de familia tenía malalta á una encantadora nena de poch's anys.

Y no sols era encantadora, sino dócil fins al extrém de pendre sense repugnancia todas las medicinas que li davan per mal gust que tingessin.

En vista de lo qual deya l pare entusiasmát:

—Creguin qu' es un gust veure á n' aqueixa noya malalta!

Un senyor estava visitant un pis per llogar extremadament humit.

—De aquest pis—digné—se 'n treuran molts dolers reumáticos ¿veritat, porter?

—No tingui cuidado: l anterior llogater se 'ls ne va emportar tots.

Entre amigas:

—Pobre Matilde! Diuhen que ha sufert molt ab la mort del seu marit!...

—Ja ho crech. Figura't qu' está postrada al llit del dolor y que no ha volgut rebre á ningú enterament, no més que á la modista.

Antoni López, editor, Rambla del Mítj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
 Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

El próximo jueves, día 30 de Marzo
El cuaderno 1.º de la Segunda serie

DE

ESPLÉNDIDO ALBUM DE FOTOGRAFÍAS DE LA CAPITAL DE CATALUÑA
 16 vistas impresas sobre papel glaseado
 LA SEGUNDA SERIE DE
BARCELONA Á LA VISTA
 aparecerá el jueves, día 30 de Marzo

NOVEDAD

TERAPÉUTICA SOCIAL

POR

JUAN VALERA

Un tomo en 8.º, Ptas. 3

Colección Diamante

TOMO 93

MUJERES DE PARIS

POR MANUEL UGARTE

Ptas. 0'50

SANTIAGO RUSIÑOL

La nit del amor | Anant pel mon | **EL MISTIC**

Ptas. 1

Ptas. 1

Ptas. 1

Próximamente

Obras menores de Cervantes

Tomos 94 y 95 de la

Colección Diamante

LA RESURRECCIÓN

DE

DON QUIJOTE

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franquig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certíficat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

Colombofília pràctica
ESCOLA DE COLOMS MISSATGERS

—No ho olvideu, que això és molt seriò. El nord és á dalt; el sur, á baix... ¿Ho tindreu ben present?